

HÜSEYİN REMZİ BEY'İN NUHBETÜ'L-MÜNŞEÂT ADLI ESERİ HAKKINDA BİR İNCELEME

(NUHBETÜ'L-MÜNŞEÂT, HÜSEYİN REMZİ, İSTANBUL,
1292/1876, 1. BASKI, 101 SAYFA.)

UMUT CANBERK

Yıl 1, Sayı 2, ss.76-80.

Makale Türü: Kitap İncelemesi

Geliş Tarihi: 28.08.2023

Revizyon: 31.08.2023

Kabul Tarihi: 15.09.2023

Year 1, Issue 2, pp.76-80.

Article Type: Book Review

Submitted: 28.08.2023

Revision: 31.08.2023

Accepted: 15.09.2023

Atıf Bilgisi / Reference Information:

CANBERK. U. (2023). HÜSEYİN
REMZİ BEY'İN NUHBETÜ'L-
MÜNŞEÂT ADLI ESERİ HAKKINDA
BİR İNCELEME

Lisaniyat Studies, 1 (2),
76-80,

Umut CANBERK

İnönü Üniversitesi,

Doktorant

canberkumutt@hotmail.com

ORCID: 0009-0007-1867-976X

Hüseyin Remzi Bey, 1270/1853-54 senesinde günümüzde Romanya sınırları içerisinde yer alan Tulça ismindeki bir liman şehrinde dünyaya geldi. Babası tüccardan İsmail Efendi, annesi Emine Hanım'dır. Sıbyan mektebinden sonra ortaöğrenimini Davud Paşa rüştiye mektebinde tamamladı. Daha sonra Orman mektebine gitti ve sonra da Mekteb-i Mülkiye-i Tıbbiyye devam etti. 1880'de mezun olan Hüseyin Remzi Bey'in doktorluk yaptığına dair bir kayıt yoktur (Akgün, 2020: 571). Hüseyin Remzi Bey, daha sonraları hukuk mektebine girdi ve burayı da 1886 yılında bitirdi. Arapça, Farsça ve Fransızcaya aşinadır.

Henüz on iki yaşındayken Maliye Muhasebesinin Perakende kaleminde göreve başladı. Bu görevinden bir buçuk yıl sonra ayrılarak Mektubi Maliye Odasına girdi. Daha sonra Evrak Odasında göreve başladı fakat buradan da kısa bir süre sonra istifa etti. Hüseyin Remzi Bey, 27 yaşında Tahsilat Kaleminde memur olarak çalışmaya başladı ve daha sonra tahvil-i memuriyetle Vergi Emaneti Muhasebe Kalemine girdi. Sonraki yıllarda ise kendisine mülkiye rütbelerinden biri ve askeri rütbelerdeki karşılığı binbaşı olan rütbe-i salise unvanı verildi.

İkinci Meşrutiyet'ten sonra başmuharrir olduğu "Mikyas-ı Şeriat" gazetesinin *ahâlî-i İslâmiyye'nin hissiyyât-ı taassubkârânelerini galeyana getirecek sûrette neşriyatta bulunduğu* gerekçesiyle yargılandı ve müebbet kürek cezasına çarptırılarak Rodos adasına gönderildi. Daha sonraları affedilip döndüyse de memuriyete başlatılmadı. 1887 yılı ortalarında İstanbul'da bir matbaayı devralan Hüseyin Remzi Bey, 9 Aralık 1936 tarihinde İstanbul'da vefat etti. Hüseyin Remzi Bey'in eserleri Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne muallimlerinden Miralay Hüseyin Remzi Bey ve Darüşşafaka mezunu Hüseyin Remzi Bey'in eserleriyle karıştırılmaktadır (Akgün, 2020: 571).

Hüseyin Remzi Bey'in *Münşeâtü'l-etfal*, *Nuhbetü'l-münşeât*, *İlmihâl-i Tıbbî*, *Lugât-ı Ecnebiyye İlâveli Lugât-ı Osmâniyye*, *Lugat-ı Remzî* isimleriyle toplamda beş eseri vardır.

Hüseyin Remzi Bey'in Nuhbetü'l-münşeât Adlı Eseri

İlk olarak Arap edebiyatında boy gösteren daha sonraları Fars ve Türk edebiyatlarına da giren inşâ ilmini ihtiva eden *Nuhbetü'l-Münşeât*, 1292/1876 yılında İstanbul'da Endülüs Matbaasında basılmıştır. Eser, 101 sayfadır. Eserin ilk sayfalarında bir tertip yoktur. Bu bölümde bulunan ve kısa bir mukaddime niteliği taşıyan paragrafa bir başlık verilmemiştir. Yazar, bu paragrafta inşâ ilminin günden güne değişerek gelişim gösterdiğini, bu ilmin öğretilmesinin elzem olmasından dolayı o günün şartlarına uygun olarak bu eseri kaleme aldığını bildirir. Hüseyin Remzi Efendi, aynı paragrafın devamında bu eseri kendisinden önce ve kendi döneminde yazılan inşâ eserlerinden istifade ederek kendi hattı ile kaleme aldığını söyler.

Eserin ön sözünden sonra arz-ı hâl mektupları gelir. Arz-ı hâl mektupları için de herhangi bir başlık bulunmaz ve yazar, “Rikâb-ı Şâhâneye Arz-ı Hâl, Maâş İstirhâmına Dâir Hazret-i Meşihat-penâhiye Arz-ı Hâl, Dîvân-ı Ahkâm-ı Adliye Riyâset-i Celîlesine Arz-ı Hâl, Alacak Tahsîline Dâir Arz-ı Hâl...” gibi başlıklarla toplamda on dokuz mektup örneği ortaya koymuştur.

Arz-ı hâl mektuplarının akabinde müellif, “Marûzât-ı Sâlifinin Envâ-ı Müteaddidesi” bölümü altında arz-ı hâl mektuplarının türleri için örnek metinler ortaya koymuştur. Eserin büyük bölümünü, hem yukarıda başlıklarının birkaçı verilen hem de bu başlık altında arz-ı hâl için sunulan mektup örnekleri oluşturmaktadır. Bu başlık altında da toplamda altmış iki örnek metin verilmiştir. Bu örneklerin sonunda yazar, Envâ-ı Arz-ı Hâller Burada Nihâyet Bulmuşdur diyerek arz-ı hâl mektupları için ayırdığı bölümü sonlandırmıştır.

Arz-ı hâl mektuplarının ardından “Ediye vü Esniye-i Mahsûsa-i Padişâhî'nin Envâ-ı Müteaddidesi Zîrde Tahrîr Kılınmıştır” bölümü altında padişaha övgü ve dua metinlerini içeren mektuplar gelir. Bu bölümde on beş örnek metin verilmiştir.

Eserin bir sonraki bölümü ise “Elkâb-ı Umûmiyye”dir. Elkab, muhatabın sıfatlarının sayıldığı hitap cümlesidir (Kütükoğlu, 1995: 51). Yazar da bu bölümde muhataplarına göre lakapların nasıl olması gerektiğine dair “Makâm-ı Vâlâ-yı Sadâret-uzmâ'ya, Rütbe-i Sadâreti İhrâz Etmiş Olanlara, Meşihat-ı İslâmiyye Mazûllerine” gibi başlıklarla yirmi beş hitap cümlesi ortaya koymuştur.

Teşekkür mektupları, “Teşekkürü Hâvi Marûzât Zîrde Tahrîr Kılınmıştır” bölümünde on mektup örneğiyle verilir. Bazılarının başlıkları “Sadâret Teşekkürü, Hediye Teşekkürü, Mekâtib-i Şâkirdândan Bade'l-imtihân Teşekkür-nâme” şeklindedir.

“Tebrîki Hâvi Müsveddâtın Envâ-ı Zîrde Muharrerdir” bölümünde tebrik mektupları “Tebrîk-i Mesned-i Celîl-i Sadâret, Tebrîk-i Nezâret-i Celîle-i Hâriciyye, Rütbe-i Bâlâyı İhrâz Eden Zevâta Tebrîk...” gibi başlıklarla on bir örnek metinle ortaya konulmuştur. Müellif, bu tebrik mektuplarına bir sonraki bölümde örnek cevap mektubu vermek amacıyla başlıklarının yanına sıra numarası koymuştur. Bu cevaplar da “Bâlâda Muharrer Tebrîkâtın Cevâbları Sınıf-ı Mahsûsasını Bildiren Hizâsında Rakamla Bi't-tatbîk Sırasıyla Zîrde Dercolumuştur” bölümü altındadır.

Nuhbetü'l-Münşeât'ın diğer bölümü muhataba duyulan muhabbet ve samimiyeti içeren hulus mektuplarıdır. Yazar, bu mektupları cevaplar ile birlikte vermiştir. “Hulûsu Hâvi Müsveddâtın Envâi Ecvibesiyile Berâber Âtîde Mûndericdir” bölümüyle hulus mektupları için toplamda on dört örnek metin sunulmuştur. Bunlardan birkaçının başlığı şu şekildedir: “Makâm-ı Âli-i Cenâb-ı Vekâlet-penâhiye, Vükêlâ-yı Fehhâmdan Bulunanlara Arz-ı Hulûs, Rûtbe-i Bâlâ Ashâbına Hulûs.”

Tavsiye ve iltimas mektuplarını Hüseyin Remzi Efendi, bir sonraki bölüm olan “Tavsiye ve İltimâsı Mutazammın Muharrerâtın Envâi Âtîde Mûndericdir” başlığı altında toplar ve bu bölümde “Vâli-i Vilâyete” başlığıyla dokuz mektup örneği verir.

Eserin bir sonraki bölümü taziye, teselli, hastanın durumunu sorma ve özür mektuplarıdır. Bu mektuplar “Taziye vü Tesliyet ve İyâdet u İtizâra Dâir Müsveddeler Zîrde Mûndericdir” başlıklı bölümde verilmiştir. Taziye ve teselli için üçer iyâdet ve itizâr için de birer mektup örneği ortaya konulmuştur.

Müellif, anne-baba, hoca ve eşe yazılacak mektupları ayrı bir bölümde toplamıştır. “Peder u Mâderine ve Hocasına ve Halîlesine Yazılacak Tahrîrât Maa'l-ecvibe Zîrde Mûndericdir” başlığı altında birer mektup örneğini cevaplarıyla birlikte vermiştir.

Tezkire mektupları, “Tezkirelerin Envâi Zîrde Mûndericdir” bölümü altında verilir. Bu mektuplar için “Mevlid-i Şerîfe Davet, Miraciyyeye Davet, Hırka-i Saâdetin Ziyâretine Davet, Velîme Cemiiyyetine Davet” gibi başlıklarla toplamda on yedi örnek metin sunulmuştur.

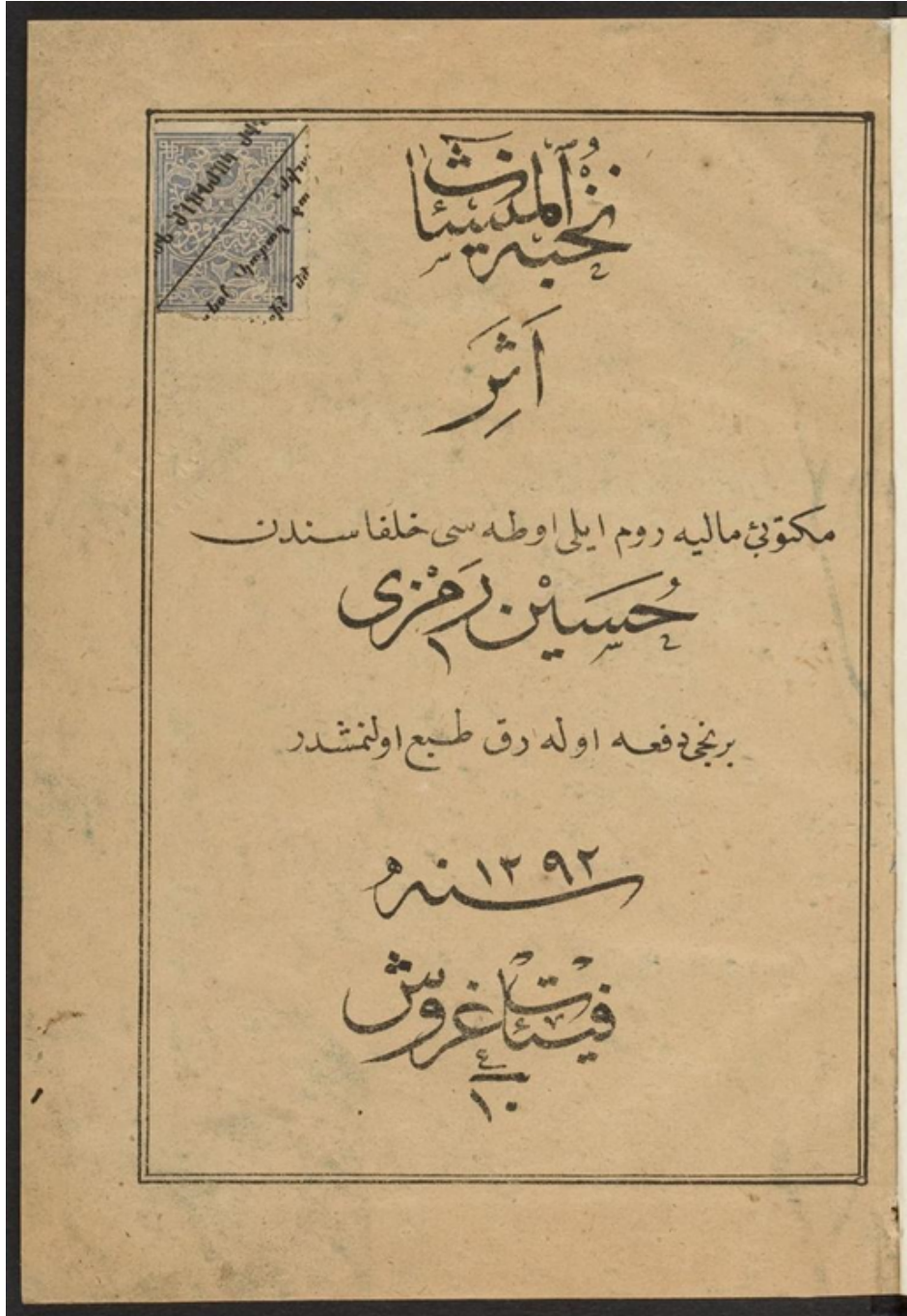
Bir sonraki bölüm ferâşet-i şerîf mektuplarıdır. Bu terki, Mekke'de Harem-i Şerîf'in Medine'de Ravza-i Mutahhara'nın süpürülmesi görevine denilmektedir (Yazıcı, İspirli, 1995: 408). Bu görev bir hayır vesilesi sayıldığından bu vazifeyi ifa edenlere mektup gönderilmesi hakkında müellif, “Ferâşet-i Şerîf Mektupları Zîrde Muharrerdir” bölümünde “Mekke-i Mûkerreme'de Zemzem-i Şerîf Sakasına, Medîne-i Münnevver'e Ferâşet-i Şerîfe Mektûbu” başlıklarıyla iki örnek mektup vermiştir.

Eserin bir sonraki bölümünü senet mektupları oluşturur. Yazar, “Senedâtın Envâi Atide Muharrerdir” bölümünde “Maliye Hazînesine Kefâlet-nâme, İcâr Senedi, Havâle Senedi, Mukâvele Senedi” gibi başlıklarla on bir örnek mektup vermiştir.

Eserin son bölümü ilm-ü haber mektuplarıdır. İlm-ü haber, bir kararı bildirmek veya bir konu hakkında bilgi vermek üzere daireden diğer daire ya da dairelere yazılan belgedir (Güneş, 2014: 209). Bu bölüm, “Akd u Nikâh İçin İlm ü Haber, İntikâle Dâir İlm ü Haber, Nakl İlm ü Haberi” gibi başlıklarla toplamda sekiz mektup örneğini ihtivâ eder.

Eser, o dönemde okullarda ders kitabı olarak okutulmak maksadıyla kaleme alınan inşâ eserlerinden farklıdır. Zira eser, yalnızca mektup örneklerinden müteşekkildir. Eser, hangi mektubun nasıl yazılması gerektiğine dair bilgileri içermez.

Ayrıca müellif, o dönem inşâ eserlerinde yaygın olarak görülen, mektupların “resmî ve gayriresmî” olarak ayrılması yoluna da gitmemiştir. *Nuhbetü'l-Münşeât*, Tanzimat'tan sonra gelişen inşâ ilmi ve bu alanda kaleme alınan eserler hakkında bilgi sahibi olmak isteyen araştırmacılar için bir örnek niteliğindedir.

Hüseyin Remzi Bey'in *Nuhbetül-Münşeât* isimli eserinin iç kapak sayfasından bir görüntü.

Kaynakça

- Akgün, B., (2020), Hüseyin Remzi. TDV İslam Ansiklopedisi. C. Ek-1. (Gözden Geçirilmiş 2. Basım). Ankara.
- Güneş, M., (2014). 19. yüzyıl Osmanlı tarihinin ana kaynakları: Buyruldu ve İlmühaber Defterlerinin Tahlili. Tarih Araştırmaları Dergisi, 33 (56), 205-232.
- Hüseyin Remzi (1292/1876). Nuhbetü'l-münşeat. (1. Baskı). İstanbul: Endülüs Matbaası.
- Kütükoğlu, M. (1995). Elkâb. TDV İslam Ansiklopedisi, C.11. İstanbul.
- Yazıcı, T. ve M. İpşirli (1995), Ferrâş. TDV İslam Ansiklopedisi, C.12, İstanbul.